

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА СКЛАДОВА РЕГЛАМЕНТУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ В ЗАКОНІ УКРАЇНИ «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ»

Досліджено статті Закону України «Про Національну поліцію», в яких регламентовано застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів, фізичної сили. Висловлено пропозиції по вдосконаленню положень закону, врахування яких сприятиме гарантуванню прав людини, безпеці поліцейської діяльності, створенню спокою в суспільстві.

Ключові слова: Закон України «Про Національну поліцію», застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів, фізичної сили.

Постановка проблеми та її актуальність. 2 липня 2015 року Верховна Рада України ухвалила Закон України № 580-VIII «Про Національну поліцію» (далі – ЗУ). У ст. 2 ЗУ окреслені завдання поліції. Зазначено, що завданнями поліції є надання поліцейських послуг, зокрема, у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності. Виконання цих завдань можливе за умови достатніх повноважень, для забезпечення яких в ЗУ, серед інших, передбачені також поліцейські заходи примусу. Зважаючи на наслідки, які можуть бути при їх застосуванні, виникає потреба з'ясування питання вивірності формулювань норм, в яких передбачено підстави та умови застосування поліцейських заходів примусу, їх узгодженості між собою та з іншими нормами ЗУ, а також з обставинами, що виключають злочинність діяння.

Виклад основного матеріалу. 1. Перш за все зауважимо, що одним із видів поліцейських заходів визначено заходи примусу (ст. 30).

У ч. 1 ст. 42 ЗУ зазначено, що поліція під час виконання повноважень, визначених цим Законом, уповноважена застосовувати такі заходи примусу: 1) фізичний вплив (сила); 2) застосування спеціальних засобів; 3) застосування вогнепальної зброї.

В той же час у ст. 23 «Основні повноваження поліції» право на поліцейські заходи примусу не згадується. Щодо зброї, то тут говориться, що поліція відповідно до покладених на неї завдань: здійснює **контроль за дотриманням**

фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ (п. 21 ст. 23 ЗУ); здійснює у визначеному законом порядку приймання, зберігання та знищення вилученої, добровільно зданої або знайденої вогнепальної, газової, холодної та іншої зброї, боєприпасів, набойів, вибухових речовин та пристроїв, наркотичних засобів або психотропних речовин (п. 22 ст. 23 ЗУ).

Зауважимо, що в ч. 1 ст. 44 ЗУ зазначено, що поліцейський може застосовувати фізичну силу, в ч. 2 ст. 45 ЗУ – що поліцейський уповноважений застосовувати спеціальні засоби тільки у разі, якщо він пройшов відповідну спеціальну підготовку, в ч. 2 ст. 46 ЗУ – що поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови що він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

Однак про право на застосування поліцейських заходів примусу має бути зазначено саме серед основних повноважень поліції. Бо хіба такі заходи, зокрема в контексті протидії злочинності, як одного із завдань поліції, по своїй суті не є одними з основних повноважень поліції?

Отже, серед основних повноважень поліції **має бути і вказівка на право застосовувати поліцейські заходи примусу.**

2. Безпосереднє регламентування підстав та умов застосування поліцейських заходів примусу передбачено в ст. 42-46 ЗУ. Однак, окремі позиції такого регламентування не завжди, як на наш погляд, узгоджені як між собою або з іншими нормами ЗУ, так із обставинами, що виключають злочинність діяння, які, по своїй природі, є правовими підвалинами, на яких воно і вибудовується.

2.1. В ч. 5 ст. 45 ЗУ встановлено, що застосування малогабаритного підривного пристрою для відкриття приміщень є виправданим, **якщо шкода**, заподіяна охоронюваним законом правам та інтересам, є **меншою**, ніж шкода, яку вдалося відвернути.

Постає питання, чому в даному разі право поліцейського звужено порівняно з правом громадянина на заподіяння шкоди за умов крайньої необхідності?

Адже, згідно ч. 2 ст. 39 КК, перевищенням меж крайньої необхідності є умисне заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, **якщо така шкода є більш значною**, ніж відвернена шкода.

Безумовно, право поліції на застосування поліцейських заходів примусу не повинно бути тотожним праву громадянина на поведінку в рамках обставин, що виключають злочинність діяння. Адже поліцейського спеціально готують до можливого застосування поліцейських заходів примусу. Разом з тим таке право поліції не повинно безпідставно звужуватись. Саме тому вважаємо, що положення ч. 5 ст. 45 ЗУ належить привести у відповідність до ст. 39 КК.

2.2. В ч. 9 ст. 46 ЗУ встановлено, що поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогнебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності.

Дане положення можна трактувати так, що в умовах необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності вогнепальна зброя може бути застосована у вогнебезпечних та вибухонебезпечних місцях.

За таких умов положення ч. 9 ст. 46 ЗУ є де-що суперечливим. Воно не повною мірою узгоджується з правом на поведінку в стані необхідної оборони чи крайньої необхідності. Бо за умов вогнебезпечності чи вибухонебезпечності застосування вогнепальної зброї може заподіяти шкоду стороннім особам, спричинити інші неконтрольовані наслідки.

Виходячи з цього, положення ч. 9 ст. 46 ЗУ належить привести у відповідність до ст. 36, 39 КК.

2.3. Неузгодженим, як на наш погляд, є положення п. 2 «б» ч. 3 ст. 45 ЗУ: **«гумові та пластикові кийки застосовуються для затримання особи, яка вчинила правопорушення і чинить злісну непокору законній вимозі поліцейського»** з вимогами Розділу VIII Загальної частини КК України – «Обставини, що виключають злочинність діяння».

Як відомо, злісна непокора – це відмова від виконання наполегливих, неодноразово повторених законних вимог чи розпоряджень або відмова, виражена в зухвалій формі, що свідчить про явну зневагу до осіб, які виконують службові чи громадські обов'язки.

За наведених в п. 2 «б» ч. 3 ст. 45 ЗУ умов правопорушення вже вчинено. Ніякого насильства не чиниться. В наявності лише ігнорування вимог поліцейського. Виходячи з вимог обставин, що виключають злочинність діяння, підстав застосування гумових чи пластикових кийків, за описаних в п. 2 «б» ч. 3 ст. 45 ЗУ умов, немає. За даної ситуації має бути інше реагування, про що і має бути сказано в ЗУ.

2.4. В п. 5 ч. 4 ст. 46 ЗУ поліцейському надано право застосовувати вогнепальну зброю для затримання особи, яку застали під час вчинення **тяжкого або особливо тяжкого** злочину і яка намагається втекти.

Але чи доцільно за будь-яких умов застосовувати вогнепальну зброю для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти?

Якщо, наприклад, член виборчої комісії чи інша службова особа з використанням свого службового становища перешкоджають без застосування насильства вільному здійсненню громадянином свого виборчого права (ч. 3

ст. 157 КК – тобто вчиняється тяжкий злочин), і після цього намагаються втекти чи доцільно за таких умов застосування вогнепальної зброї? Така особа відома, її можна затримати в інший час, без застосування вогнепальної зброї.

Вважаємо, що застосування вогнепальної зброї вбачається доцільним у випадку не лише вчинення **тяжкого** або **особливо тяжкого** злочину, **але обов'язково насильницького чи корисливо-насильницького спрямування**, за умови, що така особа намагається втекти.

А чому не дозволено застосування вогнепальної зброї для затримання особи, яка розшукується за вчинення такого злочину і яка намагається втекти від поліцейського? Безумовно, за наявності всіх інших умов.

2.5. Поліцейському заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо (ч. 5 ст. 43 ЗУ).

Як бачимо, випадки незастосування вогнепальної зброї чітко виписані щодо таких категорій осіб: *жінок з явними ознаками вагітності, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості.*

Вказівка на незастосування вогнепальної зброї щодо малолітніх по своїй суті не викликає заперечень. Єдине, що потрібно, як на наш погляд, визначити, то це ознаки, за якими поліцейський має вирішити, що перед ним саме малолітній.

2.6. В ч. 2 ст. 18 ЗУ йдеться про те, що поліцейський на всій території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу доби в разі звернення до нього будь-якої особи із заявою чи повідомленням про події, що загрожують особистій чи публічній безпеці, або в разі безпосереднього виявлення таких подій зобов'язаний вжити необхідних заходів з метою рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, і повідомити про це найближчий орган поліції.

Це законодавче положення може бути зрозуміло, зокрема, і наступним чином. По-перше. **Поліцейський завжди перебуває на службі** – адже поліцейський на всій території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу доби при певних умовах зобов'язаний вжити необхідних заходів з метою рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, і повідомити про це найближчий орган поліції. По-друге. **«Події, що загрожують особистій чи публічній безпеці», можуть бути нічим іншим як злочином.**

Поліцейський за наведених умов «зобов'язаний вжити необхідних заходів з метою рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, і повідомити про це найближчий орган поліції».

Рятувати – значить усувати загрозу смерті, знищення і т. ін. для когось, чого-небудь; захищати когось, щось від чогось, небезпечного для життя, існування; визволяти, оберігати, укривати тощо

Виникають питання, яким чином це все може бути зроблено? Чи зобов'язаний поліцейський вжити заходів для попередження і припинення правопорушень (як про це йшлося в законопроекті), чи вправі поліцейський застосовувати заходи примусу?

Як на нашу думку, поліцейський зобов'язаний реагувати на вчинення злочину однаково за будь-яких обставин: і припиняти правопорушення і, в разі потреби, застосовувати поліцейські заходи примусу. І в ч. 2 ст. 18 ЗУ про це має бути чітко зазначено.

2.7. В ч. 2 ст. 42 ЗУ «Поліцейські заходи примусу» зазначено, що фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби **з метою припинення протиправних дій правопорушників.**

Вказівка на те, що фізичний вплив застосовується **з метою припинення протиправних дій правопорушників** означає, що протиправні дії розпочались. Виходить, що до початку таких протиправних дій застосовувати фізичний вплив не можна.

В той же час, в ч. 1 ст. 44 ЗУ вказано: «Поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (руко-

пашного бою), для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом».

Як бачимо, в ч. 1 ст. 44 ЗУ застосування фізичної сили не обмежується якимись часовими рамками.

Таким чином, наведені протиріччя належить узгодити, враховуючи положення про необхідну оборону.

2.8. Згідно ч. 3 ст. 29 ЗУ обраний поліцейський захід є законним, якщо він визначений законом. Поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, ніж визначені законами України.

У відповідності до п. 3 ч. 1 ст. 42 ЗУ, поліція під час виконання повноважень, визначених цим Законом, уповноважена застосовувати, зокрема, вогнепальну зброю.

В ч. 3 ст. 46 ЗУ зазначено, що порядок зберігання і носіння **вогнепальної зброї**, що знаходиться в розпорядженні поліцейського, перелік вогнепальної зброї та боєприпасів, що використовуються в діяльності поліції, та норми їх належності встановлюються Міністром внутрішніх справ України.

У ст. 70 ЗУ говориться про **«табелю вогнепальну зброю»**. Наприклад, в ч. 8 цієї статті читаємо: «На період відсторонення від виконання службових обов'язків (посади) у поліцейського вилучається службове посвідчення, спеціальний нагрудний знак і **табеля вогнепальна зброя**».

Як бачимо, в рамках ЗУ говориться і про «вогнепальну зброю», і про «табелю вогнепальну зброю». Терміни «вогнепальна зброя», «табеля вогнепальна зброя» – ідентичні? Це належить узгодити в рамках ЗУ.

З метою підвищення безпеки і громадян, і поліцейського в ЗУ **потрібно також вирішити питання – чи вправі поліцейський застосовувати не табелю вогнепальну зброю і за яких підстав та умов**. Це питання є дуже важливим. Адже одним із завдань поліції є протидія злочинності.

Трактування змісту положення ч. 8 ст. 45 ЗУ – «Правила зберігання, носіння та **застосування спеціальних засобів**, що є на озброєнні поліції, визначаються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України» дають підстави вважати, що саме ці засоби і вправі застосовувати поліція. Стосовно ж зброї однозначної позиції ЗУ немає.

2.9. В ЗУ вжито терміни: «зброя» (п. 21 ст. 23; п. 16, 17 ч. 1 ст. 26 ЗУ та ін.), вогнепальна зброя», «холодна зброя» (п. 22 ст. 23 ЗУ та ін.), «збройний напад», «збройний опір» (ч. 5 ст. 43 ЗУ та ін.), «озброєна особа» (п. 10 «г» ч. 3 ст. 45 ЗУ),

Необхідно конкретизувати, що значить термін «зброя». Це лише зброя вогнепальна чи і холодна?

Що означає «збройний напад», «озброєність»? Це коли використовують виключно вогнепальну зброю чи і холодну зброю, чи і будь-які інші предмети, які можуть використовуватися як зброя (кухонні, якісь інші ножі, колючі предмети, палиці, каміння тощо)?

2.10. В ч. 10 ст. 46 ЗУ читаємо: «Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомляти свого керівника про **застосування вогнепальної зброї**, а також негайно повідомити свого керівника про **активне застосування вогнепальної зброї**, який, у свою чергу, зобов'язаний поінформувати центральний орган управління поліції та відповідного прокурора».

Викликає запитання: в чому різниця в словосполученнях – **«застосування вогнепальної зброї»** та **«активне застосування вогнепальної зброї»**?

Виходячи з етимологічного значення терміну «застосовувати» – використовувати (вживати що-небудь з користю, користуватися чимось), вводити в практику, застосування – це активна поведінка. Саме так термін «застосування» сприймається, зокрема, в п. 1 ч. 4 ст. 46 ЗУ: «Поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю: 1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю».

Інакше кажучи, обидва словосполучення – **«застосування вогнепальної зброї»** та **«активне застосування вогнепальної зброї»** несуть

ідентичне навантаження. Тому акцентувати увагу на застосуванні вогнепальної зброї саме активно є зайвим.

2.11. В ЗУ при регламентуванні підстав та умов застосування поліцейських заходів примусу неодноразово вживаються терміни «застосування», «використання». Фактично зміст цих термінів є ідентичним.

Однак, зі змісту, наприклад, ч. 8 ст. 46 ЗУ – «поліцейський уповноважений **застосовувати** вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами» та ч. 13 ст. 46 ЗУ – «поліцейський може **використати** вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю поліцейського та інших осіб» можна зробити висновок, що в контексті ЗУ терміни «застосування» та «використання» дещо різняться.

Так, в першому наведеному нами випадку – у разі збройного нападу, вогнепальна зброя застосовується, а коли, наприклад, знешкоджується тварина, вогнепальна зброя – використовується. Виходячи з цієї логіки, вогнепальна зброя повинна саме використовуватись для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського (п. 7 ч. 4 ст. 46 ЗУ). Проте в цьому пункті йдеться не про використання, а про застосування вогнепальної зброї.

Неоднозначно можуть сприйматись ці терміни і в п. 1 ч. 3 ст. 45 ЗУ: «кайданки та інші засоби обмеження рухомості **застосовуються...**» та в п. 6 ч. 4 ст. 45 ЗУ: заборонено **застосовувати** кайданки більше ніж 2 години безперервного **використання** або без послаблення їх тиску.

Зважаючи на можливі негативні наслідки застосування поліцейських заходів примусу, **потрібно чітко визначитись з розумінням цих термінів.** Можливо, вжити один з них, розкривши детально його зміст, показати, що конкретно він означає.

2.12. В ряді статей ЗУ говориться про захист поліцією життя чи здоров'я людини за допомогою поліцейських заходів примусу. В більшості випадків між словами «життя», «здоров'я» жи-

то сполучники «або», «чи». Проте в окремих з випадках між словами «життя», «здоров'я» вжиті сполучники «і», «та».

Наприклад, поліція відповідно до покладених на неї завдань вживає заходів, спрямованих на усунення загроз **життю та здоров'ю** фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення (п. 4 ст. 23 ЗУ); поліцейський уповноважений вимагати від особи (осіб) залишити визначене місце на певний строк або заборонити чи обмежити особам доступ до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони **життя і здоров'я** людей, для збереження та фіксації слідів правопорушення (ч. 1 ст. 36 ЗУ), поліцейський може обмежувати або забороняти рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг у разі затримання осіб відповідно до закону, під час аварій, інших надзвичайних ситуацій, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони **життя і здоров'я** людей (ч. 2 ст. 36 ЗУ); поліцейський може тимчасово обмежити фактичне володіння річчю або пересування транспортного засобу для запобігання небезпеці, якщо є достатні підстави вважати, що річ або транспортний засіб можуть бути використані особою з метою посягання на своє **життя і здоров'я** або на життя чи здоров'я іншої людини, або пошкодження чужої речі (ч. 4 ст. 37 ЗУ); поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на **життя і здоров'я** особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невинуватим або неможливим (ч. 1 ст. 43 ЗУ), заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує **життю і здоров'ю** інших осіб або поліцейських, якщо відбити та-

кий напад або опір іншими способами і засобами неможливо (ч. 5 ст. 43 ЗУ); електрошокові пристрої контактної та контактнo-дистанційної дії застосовуються для відбиття нападу тварини, що загрожує **життю і здоров'ю** особи чи поліцейського (п. 6 «б» ч. 3 ст. 45 ЗУ); водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби застосовуються для відбиття групового нападу, що загрожує **життю та здоров'ю** людей (п. 9 «б» ч. 3 ст. 45 ЗУ); пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, застосовуються для захисту від нападу, що загрожує **життю та здоров'ю** людей, у тому числі поліцейського; (п. 10 «а» ч. 3 ст. 45 ЗУ); поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують **життю і здоров'ю** людей та/або поліцейського; (п. 6 ч. 4 ст. 46 ЗУ).

Вживання сполучників «і», «та» між словами «життя», «здоров'я» не лише **фактично нівелює можливість захисту здоров'я**. Буквальне тлумачення цих словосполучень (особливо у випадках застосування поліцейських заходів примусу) **може потягти для поліцейських негативні наслідки**. Адже може з'ясуватись, що загрози життю не було. А захищати саме здоров'я, застосовуючи поліцейські заходи примусу, виходячи з тлумачення згаданих словосполучень, поліцейський не має права. Саме тому між словами «життя», «здоров'я» **треба вжити сполучник «або», «чи»**.

2.13. Викликає запитання вживання сполучника «і» й за інших умов. Так, наприклад, відповідно до п. 1 «г» ч. 3 ст. 45 ЗУ, кайданки та інші засоби обмеження рухомості застосовуються, якщо особа своїми небезпечними діями може завдати шкоду **собі і оточуючим**.

Вказівка на те, що кайданки та інші засоби обмеження рухомості застосовуються, якщо особа може завдати шкоду **собі і оточуючим**, виключає можливість застосування цих спеціальних засобів, коли особа може завдати шкоду лише собі.

2.14. В контексті одночасного (паралельного) вживання різних сполучників вкажемо й на таке.

Як правило, в тексті ЗУ для повноти вираження ситуації вживаються сполучники в такій формі – «та/або». Наприклад, в ч. 2 ст. 34 ЗУ сказано: «Поліцейський для здійснення поверхневої перевірки особи може зупиняти осіб **та/або** оглядати їх, якщо існує достатньо підстав вважати, що особа має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб».

Такий принцип вживання сполучників втримується не завжди. Скажімо, в ч. 13 ст. 46 ЗУ читаємо: «Поліцейський може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, **яка загрожує життю чи здоров'ю поліцейського та інших осіб**».

Вказівка на те, що загроза життю чи здоров'ю поліцейського поєднується із загрозою життю чи здоров'ю інших осіб говорить про те, що вогнепальна зброя може бути використана лише тоді, коли є загроза життю чи здоров'ю і поліцейського, і інших осіб. Тобто без загрози життю чи здоров'ю інших осіб вогнепальна зброя не може бути використана.

2.15. В ч. 3 ст. 42 ЗУ дано визначення поняття спеціальних засобів як поліцейських заходів примусу – це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування **таких засобів та службових тварин**.

Як бачимо, в наведеному визначенні **розмежовуються засоби та службові тварини**.

В ч. 4 ст. 43 ЗУ зазначено, що для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі **спеціальні засоби: 7) службові собаки та службові коні**. Інакше кажучи, **тва-**

рини визнаються спеціальними засобами. Належить визначитись.

Висновки. Право на поліцейські заходи примусу не може бути абсолютно тотожним обставинам, що виключають злочинність діяння. Однак, таке право не може бути і суттєво звужено порівняно з правом громадянина на заподіяння шкоди.

Право поліції на застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів, фізичної сили повинно визнаватись законним, необхідним, пропорційним та ефективним, коли воно ґрунтується

виключно на положеннях Закону України «Про Національну поліцію».

Згадані положення закону, що стосуються регламентування поліцейських заходів примусу, потребують перегляду. Врахування при переопрацюванні ЗУ наведених зауважень сприятиме гарантуванню прав людини, безпеці поліцейської діяльності, створенню спокою в суспільстві.

В. И. Осадчий

Уголовно-правовая составляющая регламентирования полицейских мер принуждения в Законе Украины «О Национальной полиции»

Исследовано статьи Закона Украины «О Национальной полиции», в которых регламентировано применение огнестрельного оружия, специальных средств, физической силы. Высказаны предложения по совершенствованию положений закона, учет которых будет способствовать обеспечению прав человека, безопасности полицейской деятельности, созданию покоя в обществе.

Ключевые слова: Закон Украины «О Национальной полиции», применение огнестрельного оружия, специальных средств, физической силы.

V. Osadchiy

Criminal law component the regulation of police coercive measures in the law of Ukraine «On the National police»

Studied the articles of the Law of Ukraine «On the National police», which regulated the use of firearms, special means of physical force. Made suggestions for improving the provisions of the law, the account which will promote human rights, security, policing, the establishment of peace in society.

Key words: Law of Ukraine «On the National police», the use of firearms, special means, physical force.